
KOLIBRI'S

DOOR Dr. C. FLOERIKE

IEMAND die in Zuid-Amerika komt, zal zich bijzonder verheugen in de kennismaking met de prachtige Kolibri's, die hem meestal slechts bekend waren uit de boeken, door hem vroeger op school gebruikt. Wanneer hij rustig gaat zitten in één der mooie parken, zal hij hierop niet lang behoeven te wachten. Het is inderdaad een

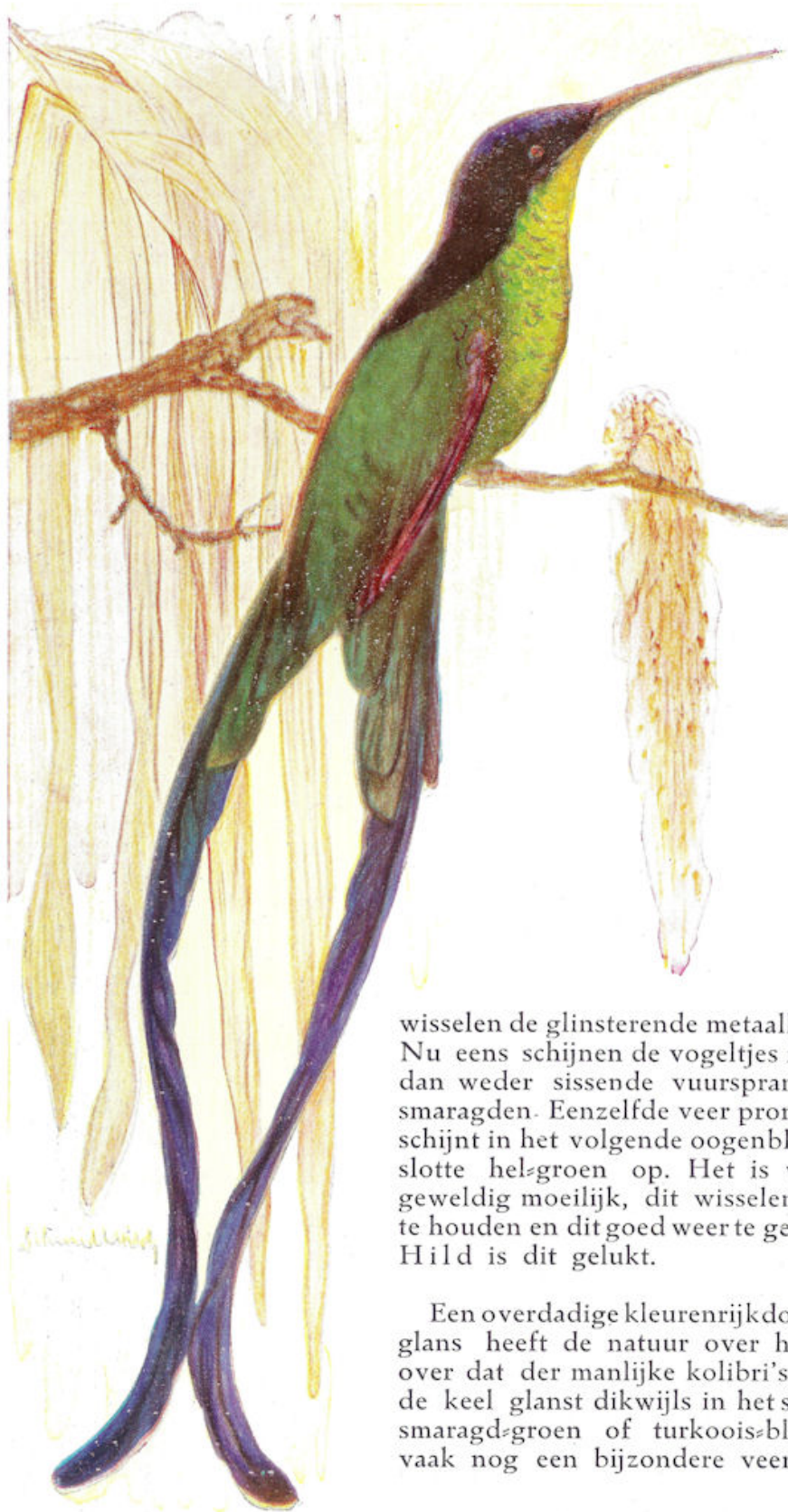
onvergelijkelijk genot om, bij een in vollen bloei staanden boom of struik, het aanvliegen der kolibri's gade te slaan, die niet ten onrechte wel de „insecten onder de vogels" worden genoemd. Men heeft nog geen spoor van deze kleine sprookjesvogels gezien en dan, plotseling, hangt er een, als een vonkenschietende edelsteen, horizontaal

XI.IX

43°

of schuin in de lucht voor één der groote bloemen, steekt er zijn lange snavel in en dwarrelt dan als een vonkje vuur om den boom heen, naar een bloem aan den anderen kant. Bliksemsnel is er echter

ook reeds een tweede, die ook juist op deze bloem afkwam en nu hakken ze vechtlustig op elkaar in, om onmiddellijk daarna met een wip spoorloos te verdwijnen. Hun vlucht is zoo ongeoorlooflijk snel, dat zelfs een zeer goed oog haar nauwelijks kan volgen en de kleurenpracht, die daarbij onder de tropenzon opblinkt, spot met elke beschrijving. Afhankelijk van den stand en de beweging van den vogel, de plaats van den toeschouwer en de soort der belichting,

wisselen de glinsterende metaalkleuren voortdurend. Nu eens schijnen de vogeltjes fonkelende robijnen, dan weder sissende vuursprankels of glinsterende smaragden. Eenzelfde veer pronkt eerst oranje-rood, schijnt in het volgende oogenblik zwart en licht tenslotte helgroen op. Het is voor een kunstenaar geweldig moeilijk, dit wisselende kleurenspeel vast te houden en dit goed weer te geven. Aan Schmidt is dit gelukt.

Een overdadige kleurenrijkdom en wondermetaalglans heeft de natuur over het gevederte, vooral over dat der manlijke kolibri's, uitgegoten. Vooral de keel glanst dikwijls in het schoonste robijnrood, smaragd-groen of turkoois-blauw. Daarbij komt vaak nog een bijzondere veerentooi in den vorm

van reusachtig lange en sterk glanzende staartveeren of donzen manchetten om de pooten. Een voorbeeld hiervan is de *vlagsylphe* of *Gelaarsde Kolibri*, die aan de buitenste staartveeren breede kwasten heeft. Bij de *Wondersylphe* zijn de nog grilliger gevormde achterste staartveeren schaarvormig gekruist en de vogel kan deze, in opwinding, open en dicht klappen, waardoor een knippend geluid ontstaat, alsof men een horlogekast sluit. Ook helmvormig verlengde kopveeren zijn niet zeldzaam, zooals bij de *Helmkolibri*, waarvan de baardvormige keelveeren tegelijkertijd aan een geit doen denken. Ook komen eigenaardige bosjes veeren bij de ooren voor, zooals bij het *Sierelfje*. Dergelijke versieringen worden soms aangetroffen bij de inplanting van den snavel. Een andere soort heeft niet alleen een helmversiering, maar bij het mannetje daarvan zijn ook de nekveeren uitgegroeid tot een prachtige kraag, die kan worden opgezet of neergelegd. Om kort te gaan, wij moeten de kolibri's absoluut rekenen tot de schoonste levende wezens, die door de scheppingskracht van de tropen natuur zijn voortgebracht. Edelsteenen en metalen verbleeken tegenover deze gevederde meesterstukken der natuur. Zij heeft de kolibri's letterlijk met goede gaven overstelpt: gemak en snelheid van beweging, vlugheid en sierlijkheid, dapperheid en moed, pracht van veeren en kleuren. Alles heeft zij aan haar kleine troetelkinderen volop gegeven — slechts één ding is hun onthouden, zij kunnen n.l. niet zingen.

De kolibri's zijn in 't geheel geen zangvogels, maar behooren tot de groep der *Cypseli*, waarvan bij ons de gierzwaluw een vertegenwoordiger is. Reeds bij een vluchtige vergelijking van een grootere kolibri-soort met deze gierzwaluw blijkt, dat deze beide vogels veel gemeen hebben. We zien dan dezelfde smalle, lange, sterke en sikkelvormige vleugels, waardoor een zoo razend snelle vlucht mogelijk is. Verder

zien we dezelfde nietige en zwakke pooten, geheel ongeschikt om op den grond te loopen. Hierdoor kan dan ook de kolibri zijn kostelijke veerenpracht bijna nooit met het prozaïsche stof der aarde bederven. Bijna als een etherisch wezentje dartelt hij van bloem tot bloem en raakt nauwelijks voor een oogenblik den grond aan. Onder de kolibri's treffen we de kleinsten der vogels aan. Het lijfje van een *Hommelkolibri* zonder veeren, is niet grooter dan dat van een bij en toch is het doorstroomd van een warme hartstochtelijkheid en een bewonderenswaardige moed, vol zelfbewustheid en overmoedige plaagzucht.

Kolibri's komen alleen in het tropische gedeelte van Amerika voor, hoewel ook enkele soorten ver daarbuiten worden aangetroffen. Daarbij versmindert dan echter de verscheidenheid der vormen en de veerpracht snel, naarmate men verder van den evenaar is verwijderd. Zoo is de in hogere breedten thuis behorende *Reuzenkolibri*, een eenvoudig bruin en grijs gekleurde vogel, waarbij men maar nauwelijks aan den sprookjesachtigen kleurenrijkdom van zijn familie wordt herinnerd. Dit geldt ook voor de in bergstreken voorkomende soorten. Zoo komt b.v. de reeds genoemde *Helmkolibri* nog voor op hoogten, waar zich de pracht der alpenbloemen met die van de versch gevallen sneeuw vereenigt tot een bekoorlijk schilderijen waar men behalve de kondor, bijna geen andere vogel vindt; maar daarom beperkt

zich zijn kleurentooi dan ook tot een mat metaal-groen. De schoonheid van deze vogelfamilie bereikt echter haar hoogtepunt in de bergstreken van Venezuela, Bolivia en Equador. In het algemeen zijn de kolibri's echte zonnekinderen en verblijven daarom het liefst in de mooi begroeide landstreken en op de zonnige hellingen der bergen. Er zijn echter ook soorten die 't halfdonkere oerwoud nooit verlaten of weer andere, die uitsluitend in de schemering te voorschijn komen en overdag uitrusten.

Met uitzondering van één soort zijn de wijfjes, die steeds in de minderheid zijn, veel onopvallender gekleurd dan de mannetjes. Het geheele leven dezer vogels staat in nauw verband met de vele en prachtig gekleurde bloemen van hun weelderig vaderland. Dit komt het sterkst uit in den vorm van hun meestal lange en dunne snavels, die door aanpassing aan bepaalde bloemen, de wonderlijkste vormen kunnen aannemen of een bepaald ongelooflijke lengte kunnen bereiken, zooals b.v. bij de *Degen*

kolibri, die hiermede nog tot op den bodem van lange, pijpvormige bloemen kan komen. Verder zijn er soorten met als een sabel gebogen snavel en bij de *Adelaarssnavel* is deze kromming bijzonder sterk, terwijl bij een andere soort de punt van den snavel naar boven is gebogen.

Hoe sterk het geheele leven der kolibri's ook met bepaalde bloemen is samengegroeid, is het toch niet juist dat, zooals men vroeger geloofde, zij zich uitsluitend of tenminste hoofdzakelijk voeden met bloemenhoning. Diepgaande onderzoekingen hebben integendeel aangetoond, dat de kolibri insecteneter is en de bloemenhoning slechts daarnaast gebruikt. Zijn hoofdvoedsel vormen de nietige, voor het menschelijk oog haast onzichtbare kevertjes en andere insecten, die zich binnen in de bloemen bevinden en die hij er met behulp van zijn dunne snavel en lange, kleverige tong, heel handig kan uithalen. Daarnaast vangen de meeste kolibri's ook nog onder het vliegen insecten en hoewel hun lange, dunne snavel voor deze manier van jagen niet zoo geschikt is, wordt dit gebrek weder eenigszins goedge maakt door hun fabelachtige snelheid. In de tropische gedeelten van de gebieden, waar zij voorkomen, waar het geheele jaar bloemen in overvloed zijn, zijn de kolibri's *standvogels* of beter gezegd *zwerfvogels*, want vele van hen zijn afhankelijk van zeer bepaalde bloemen. Hierdoor kunnen zij plotseling in groote troepen verschijnen in streken, waar men ze daarvoor slechts zelden zag, wanneer daar de bloemen, die zij noodig hebben, maar zijn gaan bloeien. Ongetwijfeld spelen de kolibri's ook bij de bestuiving van dergelijke bloemen een groote rol. Een kolibri is de verpersoonlijkte

bewegelijkheid, steekt zijn snavel in één minuut wel in een dozijn bloemen en gaat hiermede den geheelen dag door. Hierdoor zijn dan ook de kopveeren der kolibri's dikwijls geheel met stuifmeel bedekt, wat zelfs aanleiding is geweest tot een wetenschappelijke vergissing. De natuuronderzoeker Notoll beschreef n.l. een speciale *Trochilus* met gelen kop, terwijl het bij nader onderzoek bleek, dat het hier het mannetje van de *Trochilus anne* betrof, waarvan de kopveeren geheel met kleverig, geel stuifmeel waren bedekt. De vroegere onbekendheid met de voedingswijze der kolibri's is er ook de oorzaak van geweest, dat alle pogingen, hen langeren tijd in een kooi te houden, of levend naar Europa over te brengen, zijn mislukt. Dit zal niemand verwonderen, wanneer men leest dat aan deze vogeltjes als hoofdvoedsel honing of een of ander suikerwerk werd voorgezet. Gaf men hun in hun vaderland

daarentegen dagelijks veel versche bloemen, dan bevonden zij zich daar uitstekend bij, daar zij hierin steeds nieuwe insecten vonden. Sedert men nu achter het geheim kwam, is men weder begonnen, met steeds meer succes, deze sprookjesvogels levend naar Europa te brengen.

De moed dezer nietige vogeltjes is werkelijk buitengewoon. Hun dunne snavel is toch slechts een zwak wapen; maar dit wordt met zoo'n verbluffende zekerheid gebruikt en de bewegingen der kolibri's zijn zoo bliksemsnel en onverwacht, dat zelfs veel grootere tegenstanders door hen op de vlucht worden gedreven. De kolibri's, die in 't algemeen reeds erg vechtlustig zijn, beschouwen elke vogel als een voedselzoekende concurrent, vliegen bij elke gelegenheid op hem in, vernielen zijn vleugels en dwingen hem meestal spoedig om te vluchten. Zelfs vrij groote slangen, die op zoek naar vogelnesten door het lianen-doolhof glijden, worden vermetel door hen aangevallen, waarbij de stooten met den snavel op de oogen worden gericht, waardoor de slang er zoo gauw mogelijk van door gaat. De schilder Göhring heeft de kleinste kolibri ook met veel succes met groote vogelspinnen zien vechten. Dat de kolibri's dikwijls in hun webben worden gevangen en daarin blijven hangen, is vermoedelijk wel een fabel. Uit den aard der zaak heeft de kolibri weinig vijanden en gedraagt zich daarom zeer zelfbewust. Hun snelheid behoedt deze vogeltjes voor bijna alle aanvallen van roofdieren of roofvogels en daarom konden zij zich dan ook, ondanks hun gering voortplantingsvermogen, in het heerlijke klimaat van Zuid-Amerika tot een zoo verwonderlijk aantal soorten en exemplaren ontwikkelen. Dit is eerst veranderd toen de aandacht van koningin „mode” viel op de met kleuren glinsterende kolibri's, voor versiering van hoeden. Nu worden deze onschuldige diertjes bij honderdduizenden gedood, om voor

dit doel naar de groote veerenmarkten van Parijs en Londen te verhuizen, Vele der kleurenrijkste soorten zijn daardoor belangrijk achteruit gegaan, vele zelfs bijna uitgestorven. Gelukkig schijnt de grillige mode zich den laatste tijd al weer van de kolibri's te hebben afgekeerd. Wanneer zij door de menschen niet stelselmatig worden vervolgd, worden de vogels zeer vertrouwelijk met hen. Zij komen dan gaarne op veranda's en in openstaande huizen, wanneer men daar versche boeketten neerzet. Zelfs snoepen zij van bloemen die iemand heel rustig in zijn hand houdt. Er behoort dan ook slechts weinig oefening toe om een kolibri met een vogelnet te vangen.

Een bekoorlijk gezicht is het wanneer het mannetje aan zijn wijfje het hof maakt. De warmbloedige pretendent beijvert zich om al de schoonheid van zijn veeren voor zijn uitverkorene ten toon te spreiden. Hij draait, huppelt en beweegt zich om haar heen in de eigenaardigste houdingen, waarbij de sierveeren als licht trillende insectenvleugels op en neer worden bewogen. Zelfs complete luchtdansen worden door het verliefde kolibri-mannetje uitgevoerd, waarbij hij de vleugels tegen elkaar klapt, zooals de duiven dit doen, of geluiden laat hooren, die herinneren aan het blatend geluid van de watersnip of hemelgeit, welke geluiden waarschijnlijk, zooals ook bij de watersnip, ontstaan door het in den luchtstroom vibreeren der vleugel- en staartveeren. Bij deze hartstochtelijke schepseltjes ontbreekt het natuurlijk niet aan jaloersche vechtpartijen en wanneer het mannetje zich ergens op het eind van een dunne tak naast zijn wijfje heeft neergezet en zij zich onder lieflijk tjilpende tonen met haar snavel in zijn veeren nestelt, kan hij zich in den regel niet lang in dit vertrouwelijk samenzijn verheugen. Ongetwijfeld verschijnt spoedig een mededinger of een plaaglustige kameraad en noodigt tot

een nieuwe vlucht en vernieuwden strijd. Juist in dezen tijd kan men het uithoudingsvermogen der kolibri's bij het vliegen niet genoeg bewonderen, want zij gebruiken hun vleugels eigenlijk onophoudelijk den geheelen dag door en slechts zelden is er een pauze. Met

prachtig gezang kan het mannetje zijn geliefde niet zijn opwachting maken. Slechts enkele soorten brengen het tot eenvoudige, zacht tjilpende strophen: de meeste beschikken slechts over één enkele toon, die niet bijzonder aangenaam klinkt, dikwijls zelfs alsof men

een glazen stop in een iets te nauwe hals van een flesch omdraait. Daarentegen veroorzaken de snelle vleugelslagen der kolibri's een eigenaardig geruisch dat zeer kenmerkend is en waardoor de aanwezigheid der vogels dikwijls reeds wordt verraden voordat men ze ziet. Het geoefende oor van een vogelkenner kan uit deze tonen niet zelden zeer bepaald de betreffende kolibri-soort vaststellen, zooals dit ook bij vele soorten eenden, zelfs in den donkersten nacht, mogelijk is.

De nesten der verschillende kolibri's gelijkten zeer veel op elkaar en zijn naar verhouding bijzonder klein, zoodat het broedende wijfje daarin nauwelijks een plaats kan vinden. In den regel vindt men ze geklemd in een gevorkte tak, op de punten van groote bladeren of opgehangen tusschen sterke gras halmen. Gewoonlijk is de vorm van het nest een zuivere halve bol en als bouw materiaal wordt hoofdzakelijk kapokachtig zaadpluis gebruikt, hetwelk aan den buitenkant wordt bekleed met korstmos en bruine varenschubben. Elke kolibri-soort heeft een zeer besliste voorkeur voor een bepaald soort mos en daaraan zijn de nesten gemakkelijk te herkennen. De *Zonnekolibri* gebruikt b.v. voor zijn, naar beneden in een lange punt uitlopend nest, uitsluitend het roode korstmos uit Brazilië. Hierdoor ziet het nest er niet alleen bijzonder fraai uit, maar de door de op-

trekende broedwarmte afgescheiden kleurstoffen van het mos, kleuren bovendien de witte eitjes schitterend karmijnrood. De natuurlijke kleur der naar verhouding groote en eenigszins langwerpige eieren is zonder uitzondering zuiver wit, terwijl men steeds slechts 2 eieren in één nest vindt. De broedtijd (14—17 dagen) is voor zoo'n kleine vogel zeer lang en ook de jongen, die ter wereld komen als onbeholpen, zwartachtige schepseltjes, groeien bijzonder langzaam. Zoolang zij in het nest zijn, zijn zij aan talloze gevaren blootgesteld. Gelukkig echter broeden de meeste kolibri-soorten meerdere keeren achter elkaar.